

MALMÖ HÖGSKOLA

ISSN 1652-7224 ::: Publicerad den 29 november 2006

Utskriftsvänlig pdf-fil

Läs mer om fotboll på idrottsforum.org

Fotbollens svans har de kallats, supportrarna som inget lag vill ha, fansen som söker våldet under och efter matcherna, oavsett om "deras" lag vunnit eller ej. Vad är det som driver dem? Vilka underströmmar i samhället frambringar detta beteende? Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund vid Syddansk Universitet bedriver forskning kring supporterkultur, och i en rapport, publicerad av förlaget Bavnepanke under titeln *Homo Fanaticus: Passionerede fodboldsupportere*, försöker Lise Joern komma fram till vad som ligger bakom huliganbeteendet bland fotbollssupportrar. Till sin hjälp har hon ett mindre antal djupintervjuer med supportrar och en större webbaserad enkät. I hennes analys blir välfärdssamhället med dess riskminimering och överbeskyddande ambitioner en viktig förklaringsfaktor till supportervåldet, i kombination med en förståelse av idrotten, och inte minst fotbollen, som en nutida ersättning för religionen samt polisens ökade våldsanvändning. Joerns bok har mötts med skepsis i [danska supporterkreter](#), och Rasmus K. Storm, som läst boken för idrottsforum.orgs räkning, finner hennes förklaringar och slutsatser förenklade och onyanserade. Därtill finns betydande metodologiska svagheter som trots den i många stycken teoretiskt väl underbyggda analysen drar ner trovärdigheten när det gäller forskningens genomförande och resultat.

Syndafallets idrottsterrorister

Rasmus K. Storm

Idrættens Analyseinstitut, København

*Lise Joern***Homo Fanaticus: Passionerede fodboldsupportere**

2001 sidor, hft., ill.

Slagelse: Bavnepanke 2006

(Bevægelsesstudier 9)

ISBN 87-88986-50-0

Da FCK-fanfraktionen "Copenhagen Lads" i 2004 ansøgte Kirkeministeren i Danmark om at blive statsanerkendt trossamfund repræsenterede handlingen mere en blot en sjov ide for medlemmerne. Konkret var formålet ganske vist – med et glimt i øjet – at afprøve grænserne for 'religionsfrihed' i Danmark, men samtidig var det en understregning af, at fodbold som fænomen repræsenterer noget helligt i mange menneskers tilværelse. I bredere forstand stillede ansøgningen dermed nogle interessante spørgsmål: Er sport religion eller endog vigtigere end det? Og er der en sammenhæng mellem denne religionsform og de voldsepisoder, masseanholdelser og -slagsmål, der efterhånden følger i kølvandet på enhver Superligakamp?

Bogen "Homo Fanaticus. Passionerede

fodboldsupportere" peger på, at adfærden blandt supporterne lige så meget er udtryk for et stigende fraværd af tolerance og forståelse fra samfundet som den er forklarlig i en tilstand, hvor trivialiteter trives, og identiteter forgår.

Bevægelsesstudier 9

Lise Joern

HOMO FANATICUS

Forlaget Bavnepanke

Supporterkulturen er kommet for at blive, og måske er den ikke så slem, som vi ved første øjekast finder anledning til at tro. Ifølge bogens forfatter handler det nemlig om at acceptere fænomenet som det, det er: En mulig løsning på problemet med fraværd af essenser i det (post-)moderne samfund. Forargelsen over den mest radikale del af supporter-kulturen er med andre ord en smule misforstået.

Er sport religion?

Forlaget Bavnbanker er efter nogle års 'stand by' på bogfronten blevet revitaliseret gennem en række nye og spændende udgivelser. Den nyeste i rækken er en analyse af sportens rolle i det (post-)moderne samfund skrevet af Lise Joern. Over 200 siders analyse søger bogen at afdække eventuelle paralleller mellem religion og sport, ligesom forfatteren søger at komme bagom supporter-kulturen, supporterernes motiver og deres adfærd.

Hvad angår spørgsmålet om, hvorvidt sport er religion svarer forfatteren afkræftende, men anfører, at sporten – i dette tilfælde fodbold – kan betragtes som religionserstatning og som et fænomen, der skal analyseres som en reaktion på fraværet af essenser:

Sporten er ingen (erstatnings)religion, men kan betragtes som en religionserstatning eller garanterstatning, altså som et fænomen, der konstituerer mening i pluralistisk kultur, hvor der ikke findes en absolut transcendent garant at fæste lid til. (Joern 2006: 26)

Personligt finder jeg bogen meget interessant og læseværdig, da den giver et særdeles omfattende indblik i fodboldsupporterernes motiver samtidig med, at den meget grundigt søger at sætte disse i teoretisk perspektiv. Dermed når den langt udover den almindelige hverdagsbetragtning og de mange løse skrivelser i pressen, da den giver et nuanceret og analytisk perspektiv på centrale spørgsmål: Hvad får fodboldsupportere til at gå så meget op i noget så umiddelbart ligegyldigt som en fodboldkamp? Hvorfor opfattes fodbold af nogen mennesker som et spørgsmål om liv og død, og hvorfor kammer det somme tider over i vold, hooliganisme og organiserede slagsmål mellem forskellige fodboldgrupperinger?

Identitetshåndtering i det identitetsløse

Når Joern peger på, at sport ikke er religion begrundes det med, at sport ikke er noget metafysisk eller refererer til metafysik i det hele taget. Sport hævder nemlig ikke at give svar på eksistentielle spørgsmål som: 'Hvad sker der efter døden?', 'hvem har skabt verden?' eller 'hvad er min skæbne?'. Sport er – trods alt – et mere 'jordnært' socialt fænomen:

(?) I modsætning til religion, lover sporten ikke noget, den har ikke noget eksternt formål, og den besvarer ikke eksistentielle spørgsmål. Spørgsmål om, hvordan vi er blevet skabt, hvordan vi er kommet til jorden, om livet hinsides den sanselige verden, besvares ikke af sporten. (Ibid: 24)

Derimod har sporten overtaget en række af religionens funktioner, uden selv at kunne betegnes som en egentlig religion.

I Joerns forklaringsramme behandles spørgsmålet om identitetsdannelse gennem sport og supporterkultur derfor med udgangspunkt i fraværet af en essentiel 'garant' (for identitetsdannelse) i det (post-)moderne samfund. Uden nogen transcendent holdepunkter i tilværelsen tilbyder sporten, her fodbold, en mulighed for individet for at finde svar på centrale identitetsmæssige spørgsmål: Hvem er jeg, hvad skal jeg, og hvor hører jeg til?:

Sporten er et kulturelt tilbud på lige fod med andre samtidige kulturelle fænomener. Den udgør en betydelig del af den postmoderne samfundsstruktur, hvor troen på en overordnet, transcendent garant er erstattet af flere begrænsede lokale garantier. Det skal ses på baggrund af, at den gamle garantstruktur er brudt sammen i det postmoderne samfund. (Joern 2006: 26)

Forklaringsmodellen er meget på linie med den, som Claus Bøje og Henning Eichberg giver i Idrættens tredje vej (1993), hvor de efter en længere beskrivelse af livet på stadion anfører følgende om fænomenet:

Man har fået en oplevelse af at have fundet sig selv. Man ved, hvem man deler interesser og skæbne med. Man har fået en fornemmelse af tilhørsforhold og identitet, og man ved, hvem der repræsenterer en. Man er blevet del af et fællesskab. Man ved, at man er mange, og at man har sine særlige mødesteder og særlige signaler. (?) Man har fundet et område, hvor man kan give udtryk for

stærke følelser – i et samfund, hvor det at udtrykke følelser ellers virker anmassende, ubekvem, ukontrolleret eller tolkes som udtryk for svaghed”. (Bøje og Eichberg 1993: 43)

Stemningen på stadion og det umiddelbare, spontane fællesskab opleves altså som helt unik. Det at være til stede på stadion giver et følelsesmæssigt spillerum, fordi der her i modsætning til andre samfundsmæssige sammenhænge er tale om en social accept af en anderledes adfærd (Joern 2006: 60). Det funktionelle i identitetsdannelsen i denne sammenhæng er, at tilskueren så at sige indgår en pagt med de udøvende spillere, således at spillere og tilskuere indgår i et logisk samspil. Dette medfører en gensidig forpligtigelse, som Lars-Henrik Schmidt ifølge Joern (se Schmidt 2000) kalder konstitutivt for sporten, hvilket medvirker til gensidigt engagement. Resultatet er en repræsentation af egen-kroppen ved fremmedkroppen.

Denne opfattelse af fanidentitetens karakteristika ligger meget på linie med Cornel Sandvoss' (2003), der i bogen *A Game of Two Halves. Football, Television and Globalization* beskriver, hvordan klubben/holdet opfattes som en direkte forlængelse af selvet. Fans projicerer i Sandvoss' forståelse deres egen identitet over på klubben/holdet. Konkret kommer det til udtryk ved, at fans altid omtaler holdet som en del af et 'vi': 'Vi skal vinde på søndag', 'vi spiller godt for tiden', 'vi skal have vendt den dårlige spilleperiode', 'vi er inde i' etc. hvorved de indikerer en mere direkte forbindelse til holdet end eksempelvis fans af store popmusikere, der omtaler deres idol i termer af 'mig' og 'ham/hende'. Dermed indikeres, at fodboldfans, når de taler om deres klub, egentlig taler om det billede, de identitetsmæssigt har af sig selv. De sætter sig selv lig med holdet – holdet og individet bliver en (stærk) enhed:

Consider for instance the case of Madonna. [Fans] might dress like Madonna or take part in a video competition remaking Madonna clips. By doing so they articulate their fantasies, their desires. They articulate who they like to be. They select aspects of the outside world as represented by the icon and seek to integrate into their life world the values and concepts their favourite icon represents. Football fans engage in the reverse process. As club and fan are interpreted as a single entity by fans they project their own values onto the club. (Sandvoss 2003: 37)

Med andre ord synes det at være et særligt element ved holdsportsfankultur, at fans ser sig selv og holdet som et hele – en enhed, hvor førstnævnte projicerer sine værdisystemer over i holdet. Dette er i modsætning til individpræget fankultur, hvor fans skelner mellem selvet og objektet for fandyrkelsen.

Jeg skal ikke gå længere ind i denne analyse her, men det synes klart, at holdsport på en ejendommelig måde danner grundlag for identitetsdannelse på en fundamental facon, der er meget involverende, fordi individets værdier, her forstået som en del af selv-identiteten, og holdets ses som et hele. I tilhørsforholdet til en supporterfraktion, der støtter et givent hold, gives altså en samlet identitetspakke, der kan tjene som religionserstatning i en form, hvor idé og handling kan spille sammen som en integreret del. For individet bliver det derfor ikke kun ved snakken, da identitetsdannelsen også involverer elementer af kropslighed og bevægelse i form af praktisk handlen (voldelig eller ej) i jagten på selvforståelse. Man kan kort sagt aktivt udvikle fanforholdet og dermed identiteten, og det er meget mere potente end passive former for indviderfaring, eksempelvis idoldyrkelsen, som forekommer at være en mere passiv indoptagelse af allerede eksisterende værdisystemer hos objektet for fanforholdet (i dette tilfælde et subjekt).

Om netop dette særlige fanforhold kan forklare, at det primært er inden for tilskuerholdsport, man oplever organiseret hooliganisme, må være et godt emne for fremtidige studier, men noget tyder på, at den særlige enhedskonstellation kombineret med fællesskabsmuligheden har helt særlige effekter.

Supportervoldens ansigt

Selvom ovenstående peger på mulige svar, kan det umiddelbart være svært at give en god forklaring på, hvorfor vold er en central del af nogle af fodboldgrupperingernes adfærd. Med udgangspunkt i Joerns beskrivelser er det indtrykket, at der – ud over visse helt ekstreme supportere – i det store hele er tale om almindelige middelklasseunge, der i weekenderne overskrider deres normale adfærdsformer helt irrationelt i en kollektiv masserus. Men hvorfor kammer almindelig passion og interesse for sport over i decideret vold?

En del af forklaringen er ifølge Joern slet og ret, at politiet i gennem de senere år er blevet mere konfliktsøgende i deres operationsmåder til fodboldkampe. Sagt anderledes er årsagen til udviklingen i vid udstrækning, at politiet i stigende udstrækning efterligner udenlandske metoder til bekæmpelse af hooliganisme (Ibid: 121). En udbredt nul-tolerance-politik er således blevet kutymen (Ibid: 122).

Både de mere fanatiske fodboldfans og mainstream tilskuerne (på familietribunen) mener ifølge Joern, at

kontrollørerne og politiet ofte optræder som eskalerende i stedet for dæmpende på potentielle optøjer. En familiefar siger det på denne måde:

Ikke konfrontatorisk politi-indsats ønskes. Har selv ofte familie/barn med på stadion, i DK og udlandet, og det danske politi er uden sammenligning dårligst til at håndtere fodboldfans. Et smil og venlige bemærkninger ser man ikke mere fra folket bag visir og galpende hunde. Det fratager IKKE voldsidioterne for ansvar, men som almindelig familiefar, og i øvrigt af borgerlig observans, er det beskæmmende at opleve politiets attituder (?). (Ibid: 124)

Resultatet er, at supporterne har udviklet et udpræget fjendebillede af politi og kontrollører (Ibid: 123). På et mere generelt plan kan fodboldvolden i denne tolkning derfor (primært) ses som et resultat af myndighedernes forsøg på at eliminere den specifikt rituelle form for aggression, som nogle af supportergrupperingernes voldshandlinger repræsenterer (Ibid: 149). Dette tjener selvsagt ikke til sagens bedring, og Joerns konklusioner bør dermed mane til selvrefleksion hos ordensmagten, selvom en del af ansvaret naturligvis også ligger hos supporterne.

Tages Joerns konklusioner for pålydende mener jeg, at man har et endog ganske alvorligt problem, der bør danne udgangspunkt for større grad af offentlig debat, end vi ser det for nærværende. Med politiets efterhånden ganske omfattende beføjelser, i form af administrative anholdelser, visitering af folk uden begrundelse, tilbageholdelse uden sigtelse osv., synes det klart, at problemstillingen ikke formindskes, men snarere forværres.

I vid udstrækning er der efter min mening tale om brud på centrale frihedsidealiser i den moderne (og demokratiske) retsstat, og selvom den nye terrorlovgivning har givet lovhjemmel hertil, bør ledende embedsfolk og politikere overveje at søge mere dybdegående information og forståelse for problemets karakter, før disse magtbeføjelser tages i anvendelse. Joerns analyser er herunder et godt sted at starte. Nogle steder i pressen har der ganske vist allerede været rejst kritik af politiets fremgangsmåder, men om det har affødt anderledes adfærd i politiets rækker, er nok mere tvivlsomt. Under alle omstændigheder tyder Joerns analyser på, at de skrappe fremgangsmåder ikke fører til mere ro og sikkerhed, men alene til mere vold. Supporterne opgiver nemlig ikke deres aktiviteter, derimod tager de blot politiets tilstedeværelse som en ekstra og spændingsgivende udfordring (Ibid: 150), der skal overvindes. Spørgsmålet er hvilket formål, det tjener at skærpe indsatsen med skrappe metoder?

En anden dimension af årsagerne til supportervolden, der ligger uden for ordensmagtens rækkevidde at behandle, skyldes mere strukturelle og samfundsmæssigt skabte variable i form af tabt mening og rastløshed i dagligdagen. Ifølge Joern søger mange af supporterne det *kick* og den *spænding*, som deltagelse i de radikale supporteraktiviteter giver, fordi velfærdsstaten i stor udstrækning har frigjort os fra risiko og usikkerhed. Systemet tager hånd om individet, og det skaber efterspørgsel på spænding:

På trods af al snak om usikkerhed, kompleksitet og risikosamfund, så er vores velfærdsstat mest af alt et 'fuldkaskosamfund', der på alle leder og kanter med en lang række foranstaltninger, som for eksempel overførselsindkomster etc., skal sikre samfundsmedlemmerne. Jo mere sikkert vores hverdag indrettes, des mere længes vi efter risici. (Ibid: 153)

Kaos og vold er for eksempel det, som kan bevæge én fra kedsomhed til liv og fylde individet med en form for mening.

Jeg mener imidlertid ikke, denne forklaringsmodel er helt nuanceret. I hvert fald kan man spørge, om den har fuld generel gyldighed. Kan 'fuldkaskomentaritet' eksempelvis forklare hooliganisme, som vi ser den i England? Det er formentlig rigtigt, at man om den danske velfærdsstat kan sige, at den minimerer risici, men i mere residuale velfærdsmodeller er dette bestemt ikke tilfældet i samme udstrækning (jf. Esping-Andersen 1990).

Uden at have studeret fænomenet nærmere mener jeg der må være tale om mere differentierede former for årsagssammenhænge, når supportervolden generelt skal forklares end blot at henvise til kedsomhed. Og her mener jeg den samfundsmæssige kontekst spiller en rolle. Kan supportervold ikke også være et udtryk for et forsøg på øve modmagt mod en højest risikobaseret virkelighed med arbejdsløshed, lav sundhed og social udstødelse? Joern formulerer selv modmagten som havende bund i en form for umyndiggørelse, der er opstået i det moderne samfunds individualisering og det værditab, som er opstået på denne baggrund, og jeg tror ganske vist, at Joern mener lidt det samme som det, jeg efterlyser, når hun taler om selvmyndiggørelse (Joern 2006: 154), men jeg savner lidt klarere refleksioner over kontekstualitetens betydning i relation til forklaringsrammen. Herunder om forskellige landes socialklassesammensætning ikke spiller en rolle? Det virker lidt som om, at sociale forskelle ikke virker ind overhovedet. Det er givet vis rigtigt, at vi i Danmark ikke kan observere nogle klare forskelle mellem bestemte socialgrupper og supporterradikalitet, men spiller det alligevel ikke en rolle i andre lande? Og i forhold til

Danmark: Kan man ikke sige, at der på trods af materiel velstand og sikkerhed alligevel er socialgruppeforskelle, der betyder noget?

I forhold til eksempelvis britiske forhold tror jeg, der er, og min pointe i forhold til hjemlige forhold, der trods alt er mere velfærdsmæssigt funderede, er, at det Beck (1997) beskriver som 'risikosamfundet' og de velfærds- og forsikringssystemer, der søger at kompensere risiciene kunne tænkes at have modsatrettede konsekvenser, som spiller ind i forhold til de voldshandlinger, der finder sted ved fodboldkampene. Man kunne forestille sig, at ikke bare er kedsomhed og meningstab, men på den ene side flugten fra trivialitet og på den anden et forsøg på at håndtere risici og gøre sin position – i et for individet undefinerbart samfundsmæssigt – hierarki gældende, der er i spil, når det kammer over i vold for supporterernes vedkommende.

Ønsket om at 'nedkæmpe' andre modstandere – selvom det sker inden for et sæt 'etiske retningslinier' defineret af kombattanterne selv (jf. Joern 2006: 141) – kan i hvert fald ikke kun have bund i kedsomhed og fravær af risici. For mange af supporterne handler det formentlig også om at skabe sig selv en plads i verdenen (at vinde identitet, en form for selvrespekt [upåagtet den usympatiske fremgangsmåde]), i forhold til andre. Jeg medgiver, at Joern er inde på det enkelte steder (se særligt ekskursen s. 108-118), men netop flertydigheden i årsagerne til adfærden kunne godt have været mere klart trukket frem. Måske med nogle refleksioner over magt og samfundsmæssige hierarkiseringer med udgangspunkt i andet end en traditionel klasse betragtning?

Det jeg mener, er, at årsagerne til fodboldvold formentlig er forskellige fra land til land. I England er der i højere udstrækning tale om klasseforskelle i traditionel forstand end herhjemme. I Danmark er 'fuldkaskosamfundet' således mere funderet end i britisk kontekst, vi er mere sikre – derfor mere 'kedsommelige' og søgende efter spænding – men samtidig er klasseforskelle jo blot løftet op i niveau jf. Becks pointer om 'elevatoreffekten'. Om tyske forhold skriver Beck:

Klassesamfundet transporteres i sin helhed en etage op. Der opstår – under bevarelse af eller gennem en justering af uligheden – en kollektiv forøgelse af indkomster, uddannelse, mobilitet, ret, videnskab og massekonsum. Som følge heraf opløses de subkulturelle klasseidentiteter og -bindinger. Samtidig opstår der en individualisering og differentiering af livsforhold og livstile, som underminerer de social klassers hierarkiske model og stiller spørgsmål ved dens gyldighed (?). Livsbetingelser og livsformer kan altså under forudsætning af konstante ulighedsstrukturer, miste deres sociale klassekarakter på grund af niveauforskydning (Beck 1997: 124, [fremhævning som i original])

Selvom der er forskelle på den tyske og danske velfærdsstat, så ligner de hinanden så meget på grundlæggende parametre, at der rimelig grund til at sammenligne. Med andre ord: forskellene består, bare et niveau højere i set i forhold til mere residuale velfærdssystemer, hvor forskellene i traditionel klasse-mæssig forstand er mere markante, men netop denne nuance kunne nuancere Joerns analyse, og den krølle synes jeg mangler.

Herhjemme tror jeg, at dele af den lavere middelklasse ('servicearbejderne') føler sig klemt i det samfundsmæssige hierarki. En måde at skabe kropserfaring på er at slå, og dermed opnå 'status'.

I dansk kontekst handler det derfor måske nok på den ene side om kedsomhed, fordi der trods alt er en form for socialt sikkerhedsnet, men på den anden side handler det også om kamp for hierarki som når den engelske arbejderklasse-hooligan eller det amerikanske bandemedlem slås for 'territoret'.

Dermed mener jeg, at sociale forskelle spiller en rolle på trods af, at de er slørede i forhold til klasseanalysens klare blik (som nok primært er klart fordi forskellene analysen var udviklet til at beskrive var umiddelbart mere læselige!?).

Metodiske svagheder

Generelt set er bogens analyser dog meget grundige og vidner om et stort teoretisk og litteraturmæssigt overblik. Og det er bogens store styrke og dermed også det, der løfter analysen op på et generelt meget højt kvalitetsniveau.

Skal jeg alligevel pege på svagheder, vil jeg anføre, at bogen metodisk set lader noget tilbage at ønske. Der reflekteres overhovedet ikke over validiteten af det anvendte datamateriale, herunder med hvilken udsigelseskraft de i alt seks kvalitative interview[1] har i en analyse, der ønsker at udsige noget generelt om supporterkultur herhjemme. Selvom de seks interviews suppleres med en stor e-survey blandt 1951 supportere, er det ikke helt gennemsigtigt, hvordan det kvalitative materiale vægtes i forhold til det kvantitative, ligesom det heller ikke fremgår hvordan e-

surveyen er indsamlet, hvilke fraktioner eller grupper den repræsenterer osv.[2] Faktisk er det end ikke muligt at se, hvilke spørgsmål der er stillet i surveyen, eller hvilke svarfordelinger de enkelte spørgsmål har. Endelig synes resultaterne fra selve e-surveyen kun i meget, meget begrænset omfang at blive anvendt i analysen.

Taget i betragtning at publikationen og dermed analysen (jf. forordet) er dele af et egentligt forskningsprojekt, er de metodiske overvejelser ikke tilfredsstillende og lever på dette område – efter min mening – ikke op til gængse standarder. Blandt andet bliver det for vanskeligt at bedømme, om det empiriske materiale og udvalget af de elementer af det, der bruges i undersøgelsen, er repræsentative, eller om der kan være en fare for, at de relativt begrænsede antal informanternes udsagn trækker undersøgelsens resultater i en skæv retning.

Eksempelvis synes meget af analysens konklusioner at hælde i retning af en forståelse af supporterne på deres betingelser. Dette er for så vidt spændende og relevant, da fremstillingen i presse og gennem politiet ofte er helt afkoblet fra overvejelser om, hvorvidt politiet 'i virkeligheden ikke selv er med til at starte balladen', men bredere set kan man beskyldte analysen for ikke i tilstrækkelig grad at inddrage andre synspunkter, hvorved den kan mistænkes for at være unuanceret. Hvorfor er politiet eksempelvis ikke interviewet? Og hvilket resultat ville en e-survey blandt politifolk have givet? Nogle flere refleksioner over metoden og karakteren samt udvælgelsen af det empiriske materiale og kilderne ville have frigjort bogen fra denne kritik.

Bortset fra dette kan bogen på bestemteste anbefales. Jeg synes, den er velskrevet og i øvrigt godt disponeret og giver en god forklaringsramme samt indsigt i den supporterkultur, som både politikere, fans, og politifolk kunne have glæde af at studere nærmere.

Jeg vil ikke dermed sige, at emnet er udtømt, men Joern giver en god klangbund for fremtidige arbejder. Tilbage er der kun at håbe på, at fremtidige opfølgninger vil følge snart.

Noter

- [1] Det er faktisk ikke klart, om der er tale om 12 eller seks interview. I forordet til bogen står der: 'Fremstillingen grunder på en kvalitativ interviewundersøgelse (?) af 6 informanter fra hhv. ultras og casual miljøet i Danmark'. Da det ikke nærmere anføres, hvem der er talt med, forekommer mig uklart, om der er tale om seks informanter fra begge miljøer (i alt 12) eller kun 6, eksempelvis tre fra hver. Da der et par linier længere nede står: 'Som det fremgår, har det vist sig at være yderst vanskeligt at få supporterne i tale, derfor er interviewene suppleret med et e-survey (?)' antager jeg, at der kun er tale om seks. Men det er altså ikke helt klart.
- [2] Jeg medgiver, at en afrapportering af selve e-surveyen foreligger i form af en selvstændig udgivelse fra Bavnebanke, hvor man kan læse nærmere om dens resultater. Det er bare ikke klart på hvilken måde eller i hvilken sammenhæng, dette materiale indgår i bogen, og det har man en forventning om at blive mere indført i, når der i bogens forord står, at fremstillingen grunder på den.

Litteraturreferencer

Esping-Andersen, Gøsta (1990): *The Three Worlds of Welfare Capitalism*, Polity Pres.
Beck, Ulrich (1997): *Risikosamfundet – på vej mod en ny modernitet*. Århus: Hans Reitzels Forlag.
Bøje, Claus & Henning Eichberg (1993): *Idrættens Tredje Vej – Idrætten i Kulturpolitikken*. Århus: Forlaget Klim.
Havelund J. et. al (2006): *Undersøgelse af dansk supporterkultur – hovedresultater*. Slagelse: Forlaget Bavnebanke.
Sandvoss, Cornel (2003): *A Game of Two Halves. Football, Television and Globalization*. London: Routledge.
Schmidt, Lars-Henrik (2000): *Kroppen i fokus – et essay om sport*. København: Danmarks Pædagogiske Universitet.

© Rasmus K. Storm 2006

 [Köp boken från Saxo.dk](#)

 [Kjøp boken fra Saxo.dk](#)

 [Køb bogen fra Saxo.dk](#)